

Ma már mindenki számára világos, hogy a szövegértés fejlesztése elengedhetetlen feladat. Az alkalmazható tudás megszerzésében nélkülözhetetlen, hogy megfelelő szövegértési kompetenciával rendelkezünk. Ez tervszerű és folyamatos gyakorlás nélkül nem valósulhat meg, mert a szövegértés fejlesztése olyan folyamat, amely az alapok, azaz rövid szövegek (mondatok, feliratok, egy-egy reklám vagy vicc szövege stb.) megértésétől kiindulva, a különböző olvasástípusok gyakoroltatásával jut el az összetett, nehezebb szövegek megértéséig.

Ez a gyakorlókönyv minden tekintetben igyekszik a fenti elvárásoknak megfelelni, a szövegértés fejlesztését folyamatként kezelni, változatos, érdekes feladatokon keresztül tudatosan gyakoroltatni a különféle szövegtípusok megértését.

A kötet megszületésének háttere

A közel száz feladatsor megírását egyéves kutatómunka előzte meg, amelyben a szövegértés elméleti hátterét, annak kutatási eredményeit tártuk fel, majd mindezek ismeretében igyekeztünk úgy összeállítani a feladatsorokat, hogy azok minél több szempontnak feleljenek meg, és valóban a szövegértés – és a tőle elválaszthatatlan szövegalkotás – fejlesztését szolgálják. Így a szövegértés fejlesztésének folyamatként történő kezelésében a szövegek legkisebb alkotóelemeinek, a szavaknak a megértésétől az egymondatos szövegek, feliratok, szlogenek megértésén keresztül jutunk el a komplexebb, hosszabb szövegek feldolgozásáig.

A kötet összeállításának szempontjai

A *Szövegértés lépésről lépésre* című kötet összeállításakor három fő szempontot tartottunk szem előtt:

- ▶ a fokozatosság,
- ▶ a motiváció,
- ▶ és a gyakoroltatás elvét.

Fontosnak tartottuk:

- ▶ a különböző olvasási célú szövegek eltérő feldolgozási stratégiáinak felismertetését és begyakoroltatását;
- ▶ a változatos, a mindennapi életben előforduló szövegek sokszínűségét tükröző forrásszöveg kiválasztását;
- ▶ a szövegek kiválasztásakor a PISA-felmérések szövegtipológiájához való alkalmazkodást;
- ▶ a szövegek formai és tartalmi sajátosságaiból fakadó jellegzetességek tudatosítását. (A központosítás, a tipográfia, az ábrák és a grafikonok értelmezése a szövegértelmezés szerves részeként épülnek be a feladatsorokba.)

Különösen figyeltünk arra, hogy a közoktatásban elhanyagolt, de az életben való boldoguláshoz nélkülözhetetlen, dokumentum jellegű szövegek megfelelő számmal legyenek jelen a gyűjteményben. Nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos, leíró, elbeszélő, magyarázó, érvelő és utasítás jellegű szövegekhez egyaránt készítettünk feladatsort. A feladatlapokat a szövegtipológia szerint szerveztük kötetbe. Több szöveg besorolása nehézséget jelentett, ezért mindig a legjellemzőbb típus alapján igyekeztünk az adott szöveget meghatározni.

A kötet szerkezete

- ▶ A tematikailag összetartozó szövegekről és a szövegek nehézségi fokáról a 7–8. oldalon található táblázat tájékoztat. Az általunk megadott, nehézségi fok szerinti besorolások mindössze irányadók. Ezek az egyén fejlettségi fokától, érdeklődési körétől, háttértudásától függően változhatnak. A különböző típusú szövegek közötti kapcsolat elsősorban a témaazonosságot, a használati körből, illetve a szövegek jellegéből adódó azonosságot jelöli. Ez a besorolás is csupán iránymutató, és semmiképpen nem tekinthetjük teljesnek.
- ▶ A kötet elején található bevezető ujjgyakorlatok segítik a ráhangolódást a szövegértési feladatokra, illetve alkalmasak egy-egy mikrokészség fejlesztésére.
- ▶ A bevezető feladatok után állnak az egyes szövegtípusokba sorolható szövegek és feladatlapjaik. Az egyes feladatsorok között nem csupán a tipológiai besorolás jelent kapcsolatot. A színes, a korosztály érdeklődését is figyelembe vevő szövegek tartalmi kapcsolódást is mutatnak.
- ▶ A kötet végén az ellenőrzést és önellenőrzést segítő megoldókulcs áll.

A kötet feladatanyaga

A kötetben szereplő feladatsorok indokolt esetben ráhangoló, motiváló feladatokkal kezdődnek, amelyek mozgósítják a feladat végzőjének a szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit. A bázis-szövegek után a feladatok a legegyszerűbbektől a bonyolultakig haladva követik egymást.

Minden feladatlap tartalmaz az információ visszakeresésére, a következtetések levonására, az információk értelmezésére irányuló feladatokat. Továbbá teret adunk a tartalmi és formai reflexiók megfogalmazásának, a szövegből nyert információk integrálásának is. Nem egyszer kreatív szövegalkotási gyakorlatokkal is kiegészítettük a feladatsorokat.

A leggyakoribb feladattípusok:

- ▶ lyukas szöveg;
- ▶ feleletválasztásos feladatok;
- ▶ igaz-hamis típusú feladatok;
- ▶ nyílt végű kérdések;
- ▶ táblázatok, grafikonok, ábrák kitöltése;
- ▶ definíciók alkotása, vagy értelmezése;
- ▶ szinonimák megtalálása a szövegből;
- ▶ érvelő és magyarázó jellegű választ igénylő feladatok.

A játékos és kreatív feladatsorok alkalmat adnak a szövegértés egyes részterületeinek fejlesztésére és a típusfeladatokon keresztül a szövegértelmező mechanizmusok begyakoroltatására. Az itemekre bontható szerkezettel és a megoldókulcsban felsorolt értékelési szempontokkal pedig segítjük a feladatlapok önálló vagy iskolai keretek közötti használhatóságát, az önértékelést és a pedagógusok értékelő munkáját.

A *Szövegértés lépésről lépésre* című könyv elsősorban a középiskolások és az általános iskola felső tagozatos diákjai számára készült, de ajánljuk mindenkinek, aki szeretne figyelmes, szövegértő olvasóvá válni, és közben szívesen fejlesztené szövegalkotási készségét is.

Reméljük, kötetünk hozzájárul ahhoz, hogy használójának szövegértési kompetenciája úgy fejlődjön, hogy közben számos érdekes ismeretre szert téve örömet lelje a feladatok megoldásában.

Budapest, 2010 ősze

a Szerzők

Szöveg-típus	Folyamatos/ Nem folyamatos	Szövegek címe	Nehézségi szint			Kapcsolódó szövegek
			Alap	Közép	Haladó	
Bevezető ujjgyakor- latok		1. Rab ember fiai	x			
		2. A kőszívű ember fiai	x			
		3. Viccek I.	x			4.
		4. Viccek II.		x		3.
		5. Közmondások értelmezése I.	x			6., 7., 13., 74.
		6. Közmondások értelmezése II.	x	x		5., 7., 13., 74.
		7. Közmondások értelmezése III.	x	x		5., 6., 13., 74.
		8. Szlogenek jelentése	x			9., 75.
		9. Szavak jelentése		x		14., 58., 60.
		10. A kötőszavak szerepe		x		
		11. Szövegrészletek sorrendje I.		x	x	38.
		12. Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről		x	x	56., 57., 73.
		13. Művek és közmondások		x	x	5., 6., 7., 74.
		14. Szavak összefüggése			x	8., 58., 60.
Leíró	Folyamatos	15. Madáretetés		x		20.
		16. A csokoládé	x	x		21., 34.
		17. Vitaminok		x	x	47.
		18. Mona Lisa		x		
		19. Futballmérkőzés		x		39., 68., 70.
	Nem folyamatos	20. A puli	x	x		15.
		21. Almás túrófelfűjt	x	x		16., 34.
		22. Karakterlap		x		
		23. Családfa	x	x		24., 25., 26.
		24. Az uráli nyelvek családfája		x		23., 25., 26.
		25. Az Árpád-ház családfája		x	x	23., 24., 26.
		26. Szabó Magda: Régimódi történet I.			x	23., 24., 25., 48.
		27. Életrajzi lexikon szócikkei			x	58., 60.
		28. Tv-műsor	x	x		30., 76., 77.
		29. Mobiltelefon-díjszabás		x		51., 95.
		30. Zenei katalógus		x	x	28., 76., 77.
		31. Nyelvvizsga			x	
		32. Menetrendek			x	61., 66., 86., 87.
Elbeszélő	Folyamatos	33. Esti Kornél	x	x		
		34. A tea története		x		16., 21.
		35. Presztízs		x		
		36. Lázár Ervin: Széllelbélelt		x		
		37. Lúdas Matyi	x	x		
		38. Szövegrészletek sorrendje II.			x	11.
		39. A szóó néni		x	x	19., 68., 70.
		40. Balassi Bálint: Egy katonaének			x	
	Nem folyamatos	41. Egy nap az űrben	x	x		
		42. Képregény: Garfield		x		53.
		43. SMS-versek		x		
Magya- rázó	Folyamatos	44. A Huszonnégyökrös-hegy		x		
		45. Kispál és a Borz: Kinn állok a ház előtt		x	x	
		46. Az erdők sorsa		x		50., 59.
		47. Betegtájékoztató		x	x	17.

Szöveg-típus	Folyamatos/ Nem folyamatos	Szövegek címe	Nehézségi szint			Kapcsolódó szövegek
			Alap	Közép	Haladó	
Magya- rázó	Folyamatos	48. Szabó Magda: Régimódi történet II.			x	26.
		49. A Máté név		x	x	54., 55., 65.
		50. Könyvismertető			x	46., 59.
	Nem folyamatos	51. Csengőhang rendelése		x	x	29., 95.
		52. Postai tájékoztató		x		90., 92.
		53. Képregény: A természet körforgása	x	x		42.
		54. Nevek gyakorisága		x		49., 55., 65.
		55. Névadás		x		49., 54., 65.
		56. Hivatalos levél		x	x	12., 57., 73.
		57. Szerződés			x	12., 56., 73.
		58. Értelmező szótári szócikk		x		8., 14., 27., 60.
		59. Címlap		x	x	46., 50.
		60. Irodalmi lexikon		x		8., 14., 27., 58.
		61. Étlap		x	x	32., 66., 87.
		62. Használati útmutató	x	x		78., 79., 83., 84.
		63. Térkép		x	x	64.
		64. Útvonalterv			x	63.
		65. Névmagyarázatok		x	x	49., 54., 55.
		66. Keresőfelület súgója			x	32., 61., 86., 87.
Érvelő	Folyamatos	67. Akkor szép az erdő		x		
		68. A feketelista		x	x	19., 39., 70.
		69. Rajzpályázat gyerekeknek		x		
		70. Újságnyelvi szöveg			x	19., 39., 68.
		71. Antiutópia			x	
		72. Játékok piacfelügyeleti ellenőrzése			x	
	Nem folyamatos	73. A fiatalok jogai			x	12., 56., 57.
		74. Mondókák és népszokások	x	x		5., 6., 7., 13.
		75. Reklámszöveg		x	x	9.
		76. Programfüzet			x	28., 30., 77.
Utasítás	Folyamatos	78. Növények ültetése		x		62., 79., 83., 84.
		79. Növények gondozása		x		62., 78., 83., 84.
		80. KRESZ I.		x	x	81., 82., 85.
		81. Házirend		x	x	80., 82., 85.
	Nem folyamatos	82. Kirándulás	x			80., 81., 85.
		83. Játék elemekből	x			62., 78., 79., 84.
		84. Használati utasítás			x	62., 78., 79., 83.
		85. KRESZ II.			x	80., 82., 85.
		86. Mozijegy rendelése		x	x	32., 61., 66., 87.
		87. Internetes jegyvásárlás			x	32., 61., 66., 86.
Egyéb nyomtat- ványok	Nem folyamatos	88. Csokoládépapír		x		91., 94.
		89. Könyvtári olvasójegy		x		93.
		90. Csekk		x		52., 92.
		91. Blokk	x			88., 94.
		92. Tértivevény		x	x	52., 90.
		93. Könyvtári kérőlap		x	x	89.
		94. Havibérlet	x	x		88., 91.
		95. Feltöltőkártya mobiltelefonhoz		x		29., 51.

BEVEZETŐ UJJGYAKORLATOK

1. Rab ember fiai

Írd be a megadott szavakat/szókapcsolatokat a hiányzó helyekre a megfelelő alakban!

A vándorlás egy kicsit őket, máskülönben egész úton nem történt velük semmi Mindenki láthatta rajtuk, hogy szegény emberek, s éppen ezért senki sem vette őket szemügyre. Olyan dolog volt akkoriban hazátlan bujdosó csapatokat látni, mint a búzavetésben, vagy verebeket a sövényen. Az volt akkor az egész föld: bujdosók

varjúsereg, bujdosó, elcsigáz, magyar, ország, mindennapos, nevezetes

2. A kőszívű ember fiai

Olvasd el az alábbi részletet Jókai Mór *A kőszívű ember fiai* című regényéből!

Zebulon úr papucs alatt volt odahaza, maga is elismeré.

Ő azt állította, hogy csak odahaza. Azt is hozzátette, hogy minden erős jellemű ember papucs alatt van; ez az erős jellemrajz kiegészítése. Odakinn a politikai harcmezőn szikla, odahaza vaj; az ellenség előtt oroslán, a feleséggel szemközt gerlice; az egész világ előtt nagyságos úr – csupán az asszonyra nézve: „Te Zebi!”

1. Magyarázd meg a szövegrészletből kiemelt kifejezéseket!

a) „papucs alatt volt odahaza”

.....
.....

b) „a politikai harcmezőn szikla”

.....
.....

c) „csupán az asszonyra nézve”

.....
.....

2. Folytasd az ellentétes kifejezések gyűjtését a szövegrészletből!

odakinn ↔

szikla ↔

orszlán ↔

..... ↔ papucs

..... ↔ Te Zebi!

3. Viccek I.

Barátod nem értette meg a következő vicceket, ezért tőled kér segítséget. Magyarázd el neki a poént! Segítünk a magyarázat megalkotásában.

Mintapélda:

A sárkány egy páncélos lovaggal találkozik.

– Micsoda pechem van – sóhajt fel –, megint konzerv!

– **Keresd meg a vicc kulcsgondolatait!**

(Például a viccben a sárkány, a páncélos lovas és a konzerv szavak szerepelnek.)

– **Gondold végig, milyen összefüggés van a kulcsfogalmak között! Miből adódhat a humor?**

– **Fogalmazd meg röviden a vicc poénját!**

(Például: A sárkány a felfalni kívánt lovagot a páncélja miatt hasonlítja egy konzervhez. A konzerv élelmiszereket nehéz megenni, mert előtte a konzervet ki kell bontani.)

a) Az állatorvos elmegy az emberorvoshoz. Az megkérdezi:

– Mi a panasza?

Mire az állatorvos:

– Hja, így könnyű!

.....
.....
.....

b) Beteg az orvosnál:

– Doktor úr, rettenetesen nagy az orrom. Nem tudna belőle egy formás, szép új orrot faragni?

– Ebből uram? Akár hármat is.

.....
.....
.....

c) A lövészárokban a parancsnok elkiáltja magát:

– Tűz!

Mire megszólal az egyik újonc:

– Hol?

.....
.....
.....

4. Viccek II.

Barátod nem értette meg a következő vicceket, ezért tőled kér segítséget. Magyarázd el neki a poént!

a) A sportolót beviszik a kórházba. A nővér kiveszi a lázmérőt, és odaadja az orvosnak.

– Mennyi a lázam, doki?

– 39,9 fok.

– Az sok?

– Nagyon.

– És mennyi a világcsúcs?

.....
.....

- b) A golfpálya öltözőjében egy fickó gyönyörködik egy golflabdában.
- Új? – kérdezi a haverja.
 - Ez a világ legjobb golflabdája!
 - Miért?
 - Nem lehet elveszíteni. Beütöd a sűrűbe, fűtűl. Erdőbe ütöd, sípol. A vízen úszik, sötétben foszforeszkál...
 - És hogy szerezted?
 - Találtam.

- c) Két sakkozó beszélget:
- Milyen bábut kérsz? Szép fényeset vagy adjak inkább mattot?

5. Közmondások értelmezése I.

Párosítsd az alábbi mondásokhoz tartozó értelmezést és képet! Írd a négyzetekbe a megfelelő szám- és betűjelet! Vigyázz, több értelmezés közül is választhatsz!

I. Nincsen rózsza tövis nélkül.

II. A macska is egerrel álmodik.

III. Színház az egész világ.

IV. Addig jár a kórsó a kútra, amíg el nem törik.

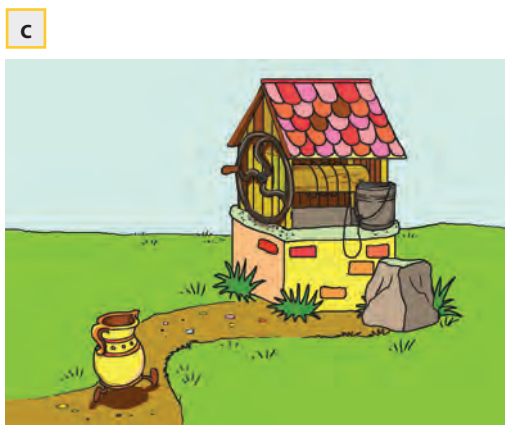
1. Az ember arról ábrándozik, amire vágyik.
2. A helytelen cselekedetekre, veszélyes próbálkozásokra előbb-utóbb ráfizet az ember.
3. Mindenki olyan eredményre számíthat, amelyet tettei alapján megérdemel.
4. Nem minden jó, helyes, ami annak látszik.
5. Az emberek és az életük hasonlítanak egy előadásra.
6. Mindennek van hátrányos oldala; minden embernek van fogyatékosága.

a

b

c

d

6. Közmondások értelmezése II.

Keresd meg a közmondásokhoz tartozó magyarázatokat! Írd a táblázatba a megfelelő számhoz a megfelelő betűjelet!

1. Egy rókáról két bőrt nem lehet lehúzni.	a) Nem tanácsos olyanra bízni valamit, aki éppen annak megszerzésére törekszik.
2. Lassan járj, tovább érsz!	b) Megfontoltsággal többre megyünk, mint kapkodással.
3. Csőstül jön az áldás.	c) Aki bűnös valamiben, jobb, ha meghúzza magát, és nem kéri kedik tisztességével.
4. Ágyúval nem lehet verebet lőni.	d) Nem lehet ugyanabból a dologból kettős hasznot húzni.
5. Amit szabad Jupiternek, nem szabad a kisökörnek.	e) A jelentéktelen ügyek intézésére nem kell nagyszabású eszközöket használni.
6. Nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja.	f) A szóbeszédnek, pletykának szokott némi alapja lenni.
7. Akinék vaj van a fején, ne menjen a napra!	g) Amit az egyik ember megtehet, nem biztos, hogy a másik ember is megteheti.
8. Ki mit főzött, egye is meg!	h) A csapást rendszerint újabb csapások követik.
9. Kecskére ne bízod a káposztát!	i) Mindenki viselje a saját tette következményeit.
10. Alkalom szüli a tolvajt.	j) A kedvező alkalom azt az embert is kísértésbe ejti, hogy becsatlenségre vetemedjen, aki máskülönben ezt nem tenné.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

7. Közmondások értelmezése III.

Írd a táblázatba a közmondáshoz tartozó értelmezés betűjelét! Vigyázz, több értelmezés közül is választhatsz!

1. Minden disznó megleli a maga dörzsölőfáját.	a) A hasonlóság még nem azonosság.
2. A cselédségnek reumája van, az úrnak köszvénye.	b) Mindenki jobban mutat, ha szépen felöltöztetik.
3. A pap sem prédikál kétszer.	c) A szép külső alatt olykor hitvány, gonosz belső rejlik.
4. Ha nem tudsz spórolni, megtanulsz koldulni.	d) Nem érdemes az olyan ember előtt fennhéjázni, nagyképűsködni, aki nagyon jól ismer.
5. Kinek bő az idő, még kifogy belőle.	e) Kockázat nélkül nem lehet eredményt elérni.
6. Senki sem nagy úr szolgálja előtt.	f) A pazarlás nyomorba taszít.
7. Aki fél a víztől, nem eszik halat.	g) A verésnek nincs javító hatása.
8. Ne menj a vízbe, nem halsz bele.	h) A baj váratlanul jön, és nehezen múlik el.
9. Méz alatt méreg, szép almában féreg.	i) Minden ember, még a leghitványabb is, megtalálja a hozzá illő társat.
10. Üsd a rosszat, annál rosszabb.	j) Kerüld a veszélyt, úgy nem keveredsz bajba.
	k) Aki mindenre ráér, aki halogatja a dolgát, könnyen elszalasztja a kedvező pillanatot.
	l) Ami nem megy szépszerével, azt erőszakkal kell megoldani.
	m) Egyszerű embernek egyszerű, nemes embernek nemes betegsége van.
	n) Annak, aki nem figyelt oda, nem szokták elismételni azt, amit egyszer már mondtak.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

8. Szlogenek jelentése

Párosítsd össze a feliratokat, szlogeneket azzal, amit jelentenek vagy sugallnak! Vigyázz, egy-egy több jelentés van!

a) Csapjon le rá!	1. Segítünk!
b) Tavaszköszöntő kedvezmények.	2. Érdemes április 12-én ellátogatni hozzánk.
c) 08–22 óráig nyitva.	3. Fantasztikus lehetőség! Ne habozzon!
d) Letagadná régi telefonját?	4. Drága, de megdolgozott érte.
e) Információ.	5. Haladjon a korral!
f) Ünnepeles megnyitó: április 12-én.	6. Munkánk gyors és alapos.
g) Mert megérdemlem.	7. Új évszak, kedvező árak.
	8. A késő este jövőket is kiszolgáljuk.

9. Szavak jelentése

1. Válaszd ki azt a megoldást, amely a legközelebb áll a megadott szó értelméhez! Ha nem ismered a szót, akkor próbálj meg tippelni! Válaszaidat írd a Tipp oszlopba!

	Tipp	Megoldás		Tipp	Megoldás
1. ÁRMÁNY			6. SÍBOL		
a) Felhevült állapot			a) Kereskedik		
b) Fondorlat			b) Éles hangon visít		
c) Herélt sertés			c) Csempészik		
d) Épületdíszítő elem			d) Ásóval talajt fellazít		
2. LAMENTÁCIÓ			7. DISZTINGVÁL		
a) Rétegzett falburkolat			a) Matematikai műveletet végez		
b) Könyörgés			b) Megkülönböztet		
c) Építészeti díszítőelem			c) Kitüntetést ad		
d) Hosszas siránkozás			d) Folyamatot lelassít		
3. HAGYMÁZ			8. GOMOLYA		
a) Összevissza beszél			a) Fűszernövény		
b) Hagymát lecsíráz			b) Szénakazal		
c) Festékfajta			c) Sajtféle		
d) Betegség			d) Gaz		
4. KACAGÁNY			9. FILANTRÓP		
a) Kipusztult népcsoport			a) Emberbarát		
b) Magyaros ruhadarab			b) Ragadozó állat		
c) Madár			c) Ausztrál növény		
d) Vígopera			d) Hangalakok hasonlóságán alapuló szókép		
5. FIASKÓ			10. FILATELISTA		
a) Hintó			a) Filizteuskutató		
b) Zárszerkezet			b) Bélyeggyűjtő		
c) Balsiker			c) Szektatag		
d) Padlófényező			d) Emberszerető személy		

2. Ellenőrizd válaszaidat az alább megadott szómeghatározások alapján! Először írd a szavak mellé, mi a szófajuk (pl.: melléknév, főnév, ige), majd írd a helyes válasz betűjelét a Megoldás oszlopba!

Ármány: gonosz, ravasz tett, cselszövés.

Disztingvál: különbséget tesz valakik vagy valamik között.

Fiaskó: kudarc, sikertelenség.

Filantróp: emberbaráti szellemű, jótékony személy.

Filatelista: olyan ember, aki bélyegeket gyűjt.

Gomolya: juhtejből készült lyukacsos, fehér sajt vagy túró.

Hagymáz: önkívülettel járó lázas állapot.

Kacagány: a régi magyar rangos férfiviseletben: vadállat bőréből készült, a (bal) vállra vetve hordott ruhadarab.

Lamentáció: hosszas panaszkodás, bajok felsorolása.

Síbol: törvénytelen árubehozatalból nyeréskedik.

3. Gyűjtsd össze, milyen módszereket, taktikákat alkalmaztál a tippelés során! Melyek tűnnek célravezetőnek, és melyek kevésbé?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. A kötőszavak szerepe

Válaszd ki a négy lehetőség közül azt, amelyik jelentése megegyezik az eredeti mondattal!

1. *Ősi ázsiai pásztorkutya; az első ezzel kapcsolatos írásos emlék és rajz az 1700-as évekből származik.*
 - a) Ősi ázsiai pásztorkutya, ezért az első ezzel kapcsolatos írásos emlék és rajz az 1700-as évekből származik.
 - b) Ősi ázsiai pásztorkutya, de az első ezzel kapcsolatos írásos emlék és rajz az 1700-as évekből származik.
 - c) Ősi ázsiai pásztorkutya. Az első ezzel kapcsolatos írásos emlék és rajz az 1700-as évekből származik.
 - d) Ősi ázsiai pásztorkutya, mert az első ezzel kapcsolatos írásos emlék és rajz az 1700-as évekből származik.
2. *Később a mezőgazdaság intenzívvé válása, a nagy kiterjedésű legelők felszámolása a puli munkáját is megváltoztatta. Lassan kiszorult a nyájak mellől, és házőrző, kedvenc lett belőle.*
 - a) Később a mezőgazdaság intenzívvé válása, a nagy kiterjedésű legelők felszámolása a puli munkáját is megváltoztatta: lassan kiszorult a nyájak mellől, és házőrző, kedvenc lett belőle.
 - b) Később a mezőgazdaság intenzívvé válása, a nagy kiterjedésű legelők felszámolása a puli munkáját is megváltoztatta, mert lassan kiszorult a nyájak mellől, és házőrző, kedvenc lett belőle.
 - c) Később a mezőgazdaság intenzívvé válása, a nagy kiterjedésű legelők felszámolása a puli munkáját is megváltoztatta: vagy lassan kiszorult a nyájak mellől, vagy házőrző, kedvenc lett belőle.
 - d) Később a mezőgazdaság intenzívvé válása, a nagy kiterjedésű legelők felszámolása a puli munkáját is megváltoztatta. Ennek ellenére kiszorult a nyájak mellől, és házőrző, kedvenc lett belőle.
3. *Mindaddig, amíg a THC jelen van az agyban, az információk és a jelek felvétele, továbbítása és tárolása helytelenül szűrve történik. Így a tapasztalat és emlékraktározás is egyre hamisabb képet mutat.*
 - a) Mindaddig, amíg a THC jelen van az agyban, az információk és a jelek felvétele, továbbítása és tárolása helytelenül szűrve történik. Ennek ellenére a tapasztalat és emlékraktározás is egyre hamisabb képet mutat.
 - b) Mindaddig, amíg a THC jelen van az agyban, az információk és a jelek felvétele, továbbítása és tárolása helytelenül szűrve történik, mert a tapasztalat és emlékraktározás is egyre hamisabb képet mutat.
 - c) Mindaddig, amíg a THC jelen van az agyban, az információk és a jelek felvétele, továbbítása és tárolása helytelenül szűrve történik. Ezért a tapasztalat és emlékraktározás is egyre hamisabb képet mutat.
 - d) Mindaddig, amíg a THC jelen van az agyban, az információk és a jelek felvétele, továbbítása és tárolása helytelenül szűrve történik, ugyanis a tapasztalat és emlékraktározás is egyre hamisabb képet mutat.
4. *A MÁTÉ név a középkorban igen közkedvelt név volt. A XVI. és XVII. századi névlistákon az első 15 leggyakoribb név között találjuk.*
 - a) A MÁTÉ név a középkorban igen közkedvelt név volt, ám a XVI. és XVII. századi névlistákon az első 15 leggyakoribb név között találjuk.
 - b) A MÁTÉ név a középkorban igen közkedvelt név volt, és ezt onnan is tudjuk, hogy a XVI. és XVII. századi névlistákon az első 15 leggyakoribb név között találjuk.
 - c) A MÁTÉ név a középkorban igen közkedvelt név volt, ezért a XVI. és XVII. századi névlistákon az első 15 leggyakoribb név között találjuk.
 - d) A MÁTÉ név a középkorban igen közkedvelt név volt, mindazonáltal a XVI. és XVII. századi névlistákon az első 15 leggyakoribb név között találjuk.

5. *Az 1967-es adatok szerint is csupán 21 újszülött kapja. Napjainkban viszont ismét divatos névvé vált a Máté.*
 - a) Az 1967-es adatok szerint is csupán 21 újszülött kapja, és napjainkban ismét divatos névvé vált a Máté.
 - b) Az 1967-es adatok szerint is csupán 21 újszülött kapja, ám napjainkban ismét divatos névvé vált a Máté.
 - c) Az 1967-es adatok szerint is csupán 21 újszülött kapja, ezért napjainkban ismét divatos névvé vált a Máté.
 - d) Az 1967-es adatok szerint is csupán 21 újszülött kapja, mert napjainkban ismét divatos névvé vált a Máté.

6. *Ez a nap a népszokásokban fontos, mivel ez a gabona vetésének ideje. Ilyenkor a templomban megszenteltették a kosárba rakott búzát.*
 - a) Ez a nap a népszokásokban fontos, mivel ez a gabona vetésének ideje. Ezért ilyenkor a templomban megszenteltették a kosárba rakott búzát.
 - b) Ez a nap a népszokásokban fontos, mivel ez a gabona vetésének ideje. Mindazonáltal, ilyenkor a templomban megszenteltették a kosárba rakott búzát.
 - c) Ez a nap a népszokásokban fontos, mivel ez a gabona vetésének ideje, de a templomban megszenteltették a kosárba rakott búzát.
 - d) Ez a nap a népszokásokban fontos, mivel ez a gabona vetésének ideje, mert ilyenkor a templomban megszenteltették a kosárba rakott búzát.

7. *Nem is érdekled meg, hogy szélnek nevezzenek! Vacak szellőcske vagy csak, lenge fuvallat!*
 - a) Nem is érdekled meg, hogy szélnek nevezzenek! Ezért vacak szellőcske vagy csak, lenge fuvallat!
 - b) Nem is érdekled meg, hogy szélnek nevezzenek! De vacak szellőcske vagy csak, lenge fuvallat!
 - c) Nem is érdekled meg, hogy szélnek nevezzenek! És vacak szellőcske vagy csak, lenge fuvallat!
 - d) Nem is érdekled meg, hogy szélnek nevezzenek! Hiszen vacak szellőcske vagy csak, lenge fuvallat!

8. *A budaörsi határban fekvő Csíki-hegyek délnyugati tagja, a Huszonnégyökrös-hegy nem tartozik ezek közé, furcsaságánál fogva azonban joggal felkeltette a népi névmagyarázók érdeklődését.*
 - a) A budaörsi határban fekvő Csíki-hegyek délnyugati tagja, a Huszonnégyökrös-hegy nem tartozik ezek közé, és furcsaságánál fogva joggal felkeltette a népi névmagyarázók érdeklődését.
 - b) A budaörsi határban fekvő Csíki-hegyek délnyugati tagja, a Huszonnégyökrös-hegy nem tartozik ezek közé, mert furcsaságánál fogva joggal felkeltette a népi névmagyarázók érdeklődését.
 - c) A budaörsi határban fekvő Csíki-hegyek délnyugati tagja, a Huszonnégyökrös-hegy nem tartozik ezek közé, ugyanis furcsaságánál fogva joggal felkeltette a népi névmagyarázók érdeklődését.
 - d) A budaörsi határban fekvő Csíki-hegyek délnyugati tagja, a Huszonnégyökrös-hegy nem tartozik ezek közé, de furcsaságánál fogva joggal felkeltette a népi névmagyarázók érdeklődését.

9. *A fecskék látták eltűnni Hút, hallották a bot suhogását, az ember mozgását, hát tudták, hogy az szabadította meg őket a bagoly rémes közelségétől.*
 - a) A fecskék látták eltűnni Hút, és hallották a bot suhogását, az ember mozgását, így aztán tudták, hogy az szabadította meg őket a bagoly rémes közelségétől.
 - b) A fecskék látták eltűnni Hút, ám hallották a bot suhogását, az ember mozgását, így tudták, hogy az szabadította meg őket a bagoly rémes közelségétől.
 - c) A fecskék látták eltűnni Hút, de hallották a bot suhogását, az ember mozgását, és tudták, hogy az szabadította meg őket a bagoly rémes közelségétől.
 - d) A fecskék látták eltűnni Hút, és hallották a bot suhogását, az ember mozgását, de tudták, hogy az szabadította meg őket a bagoly rémes közelségétől.

11. Szövegrészletek sorrendje I.

Az alábbi szövegrészletek mondatai összekeveredtek. Állítsd számozással sorrendbe őket! Az első feladatnál segítségképpen néhány sort előre beszámoltunk.

a) Kispál és a borz: Kinn állok a ház előtt

- ☒ 1. Csak az autóban meg a házban
- ☐ nem engednek sehová el titeket sem,
- ☐ csak gombokat nyomva várjátok,
- ☐ vagytok biztonságban,
- ☐ mindegyikben van annyi gomb,
- ☒ 5. Nem engednek senkit se közel, és
- ☐ amivel eltelik az a kis idő.
- ☐ hogy jöjjenek...

b) Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék

- ☐ Ha én felnőtt volnék, akkor sosem ülnék a széken, hanem mindig térdelnék, fehér kesztyűs kezem végighúznám minden vaskerítésen, a fogmosó pohárban csíráztatnám a datolyamagot, megennék egy-egy nagy tábla csokit minden ebéd előtt, és valószínűleg kézzel fognám a legyeket.
- ☐ Először is annak örülnék, hogy azt csinálhatom, amit akarok.
- ☐ Persze csak akkor, ha addig megtanulnék legyet fogni.
- ☐ Én egészen másmilyen felnőtt volnék, és annyi mindennek örülnék.

c) Mátyás király meg az igazmondó juhász

- ☐ Beszúrta botját egy egérlyukba, a kalapját rátette a botra.
- ☐ Eljött a reggel, búsult erősen a juhász, hogy mit mondjon ő most Mátyás királynak, hogy ne tudja meg, hogy az aranyszőrű bárány elveszett.
- ☐ Elhátrált aztán tőle, meg feléje ment, köszöntötte király uramnak.
- ☐ Indult a kastélyba, és útközben elpróbálta, hogyan is fog hazudni, ha a király elé kerül.

d) Vicc

- ☐ Mire az állatorvos:
- ☐ Az állatorvos elmegy az emberorvoshoz. Az megkérdezi:
- ☐ – Hja, így könnyű!
- ☐ – Mi a panasz?

12. Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről

1950. november 4-én fogalmazták meg Rómában az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményt, melyet Magyarországon 1992. november 5-étől kell alkalmazni.

Párosítsd össze az egyezmény szabadságjogait a megfelelő meghatározással! Írd a számokat a négyzetekbe!

- a) Az élethez való jog.
- b) Gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadság.
- c) Szabad választásokhoz való jog.
- d) A házasságkötéshez való jog.
- e) A véleménynyilvánítás szabadsága.
- f) Fellebbezéshez való jog büntetőügyekben.
- g) A mozgásszabadsághoz való jog.
- h) A megkülönböztetés tilalma.

- 1. Ha elérted azt az életkort, amelyet országod törvényei ehhez megkövetelnek, jogod van házasodni és családot alapítani.
- 2. Jogod van felsőbb bírósághoz fellebbezni, ha bűncselekmény miatt elítéltek.
- 3. Senkinek sincs joga szándékosan megfosztani az életedtől.
- 4. Ugyanolyan jogok illetnek meg, mint bárki más, tekintet nélkül a bőrd színére, nemedre, anyanyelvedre, származásodra, politikai vagy vallási meggyőződésedre.
- 5. Ha törvényesen tartózkodsz egy országban, jogod van bárhová menni és szabadon megválasztani, hol akarsz élni.
- 6. Jogod van arra, hogy a vallásodat szabadon megválaszd és megváltoztasd, valamint otthon vagy közösségi helyeken gyakorold.
- 7. Jogod van kimondani és leírni azt, amit gondolsz.
- 8. Jogod van arra, hogy az országod kormányát titkos szavazással válaszd meg.

13. Művek és közmondások

Írd a táblázatba a szövegek betűjelei alá a hozzájuk tartozó közmondások számjelét! Vigyázz, több közmondás közül is választhatsz!

A Egy hangya külemb-külembféle magokat gyűte és horda be egy odúba. Télbe, midőn valamennyire szép idő lött volna, kihorda a nedves magokból a szélre, hogy megszárazstanája őket. Talála odajönni egy szekcső¹. Az, látván a magokat, könyörgeni kezde a hangyának, hogy részt tönne neki benne. Felelé a hangya: „Nincs-é tenéked?” Felelé a szekcső: „Nincsen.” Mondá a hangya: „Mint vagy ez? Mit műveltél nyárba, hogy nem gyűtöttél?” Mondá a szekcső: „Akkoron alá-fel szektem, és a melegbe gyönyörködtem és éneklettem.” Mondá a hangya: „Ha nyárba hívokdótál és vigadtál, eredj el mostan is, szekjél és mondj vigasságos éneket. Bizony, ebbe nem észel.” És betakarítá a magokat az odúba.

(Heltai Gáspár: *Ötvennyolcadik fabula, A hangyáról és a szekcsőről*)

¹ Szekcső: szöcske.

B Eljött a reggel, búsult erősen a juhász, hogy mit mondjon ő most Mátyás királynak, hogy ne tudja meg, hogy az aranyszőrű bárány elveszett. Indult a kastélyba, és útközben elpróbálta, hogyan is fog hazudni, ha a király elé kerül. Beszúrta botját egy egérlyukba, a kalapját rátette a botra. Elhátrált aztán tőle, meg feléje ment, köszöntötte király uramnak. Mondta a király nevében:

– Mi újság a tanyán?

Mondta erre ő, a maga nevében:

– Ott biz’ nincs más, csak az, hogy az aranyszőrű bárány elveszett; a farkas megette!

Mikor kimondta, megijedt.

– Hazudsz, mert akkor a többit is megette volna!

Avval kivette a botját, és ment tovább a királya felé.

(Mátyás király meg az igazmondó juhász, részlet)

C A róka vacsorára hívta egy esztrágot², és elméne a róka, és mind csak azon látta pépeket főzé, melyeket egy lapis széles tánérre felada, és az asztalra tévé. Az esztrág nem eheték benne az ő hosszú, vékony orra miatt, mellyel fel nem vehete semmit a levesbe a tánérrel; és ekképpen étlen haza kelle pironkodni. Egynyíhán nap múlva az esztrág viszontag vacsorára hívta a rókát, és jeles jó étet főze, de hosszú nyakú edénybe tölté azt, és úgy tévé a róka elejbe; és midőn hosszú orrával és nyakával benyúlt volna az szoros edénybe, kivona az étekből, kínálá gyakorta a rókát, és az váltig néze be az edénybe, de semmit nem vehete ki belőle. Ekképpen étlen marada a róka. Monda kedig az esztrág: „Jó komám, mint tetszik? Vedd jó néven! Mert mostan rajtad a szer. Megcsúfolál minap vacsoráddal; de ez legyen helyébe. Amint cselekedtél velem, úgy vészed hasznát.”

(Heltai Gáspár: Huszonhatodik fabula, A rókáról és az esztrágról)

D Ment, mendegélt nagy búsan, s egyszerre csak egy nagy folyóvíz partjára ért. Gondolta, megy ennek a mentén, hátha éppen Tündérországba jut. Hát amint mendegél, látja, hogy egy nagy csuka ott fickándozik egy túskeborkorban, de semmiletteképpen nem tud kivergelődni az ága-boga közül.

Megszólítja a szegény legényt:

– Segíts rajtam, s megiszolgálom!

– Nem várok én tőled semmit – mondá a legény –, de azért kiszabadítlak.

Szépen kivette a halat a túskeborkorból, s a vízbe eresztette. De a hal visszaugrott a partra, s adott a legénynek három halpénzt.

– Tedd el ezt a három halpénzt, s ha valahol bajba kerülsz, csak zergesd meg, s én ott leszek segítségedre.

(A béka, részlet)

1. Amint köszönnek, úgy fogadják.
2. Aki másnak vermes ás, maga esik bele.
3. A hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.
4. Jótett helyébe jót várj.
5. Aki nyáron nem gyűjt, télen keveset fűt.
6. Addig nyújtózkodj, amíg a takaród ér!

A	B	C	D

² Esztrág: golya.